

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
Martinou Rýznarovou ve věci

žalobce: J. Ž.
bytem X

proti
žalovanému: Ministerstvo práce a sociálních věcí
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 2. 2025, č. j. X, ve věci příspěvku na péči

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Olomouci (dále jen „úřad práce“) z 15. 7. 2024, č. j. X, kterým úřad práce zamítl žádost žalobce o zvýšení příspěvku na péči.
2. Žalovaný shledal posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Ostravě (dále jen „posudková komise“) jako objektivní, vnitřně bezrozporný a vypracovaný v souladu s relevantními právními předpisy. Žalovaný v odvolání nemohl posoudit zákonnost rozhodnutí o snížení příspěvku na péči v roce 2023, protože toto správní řízení bylo ukončeno rozhodnutím žalovaného, které nabylo právní moci 10. 1. 2024. Odůvodnění ke sporným základním životním potřebám (dále jen „ZŽP“) soud cituje v další části rozsudku.
3. Žalobce v žalobě namítal, že se narodil s dětskou mozkovou obrnou, má těžký kvadrupastický syndrom a lehkou až středně těžkou mentální retardaci. Žalobce se nikdy nepostavil na nohy a podstoupil několik operací, které však nebyly neúspěšné. Žalobce je stále na invalidním vozíku. Podle lékařů se jeho zdravotní stav nezmění a bude docházet

pouze ke zhoršení. Žalobce nezvládá péči o sebe bez pomoci druhé osoby, která s ním musí být 24 hodin sedm dní v týdnu. Žalobce pobíral příspěvek na péči IV. stupně, který byl snížen na druhý stupeň v září 2023. Žalobce žádal o uznání závislosti ve IV. stupni. Žalobce nemá dostatek finančních prostředků na důstojné zajištění jeho péče a potřebuje nový elektrický vozík nebo jiné zdravotní pomůcky, které musí doplácet z invalidního důchodu.

4. **Žalovaný ve vyjádření k žalobě** odkázal na napadené rozhodnutí a k námitce potřeby finančních prostředků konstatoval, že příspěvek na péči není určen na pořizování pomůcek. Příspěvkem na péči se stát podílí na zajištění sociálních služeb nebo jiných forem pomoci při zvládání základních životních potřeb. Na vybrané pomůcky pro osoby se zdravotním postižením lze přispět při splnění podmínek podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, a na některé pomůcky přispívá zdravotní pojišťovna.
5. **Soud přezkoumal** napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů dle § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
6. Soud dospěl k závěru, že žaloba **není** důvodná.
7. Spornou otázkou bylo, **jestli úřad práce a žalovaný zjistily** skutkový a právní stav, tedy **stupeň závislosti žalobce, v souladu se zákonem**.
8. Příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby [§ 7 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o sociálních službách“)], přičemž stupně závislosti jsou rozděleny podle počtu ZŽP, jež daná osoba není schopna zvládat (§ 8 odst. 2 zákona o sociálních službách). Základních životních potřeb, které jsou pro účely zjištění stupně závislosti osoby na pomoci jiné fyzické osoby posuzovány, je celkem deset: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost – ta se neposuzuje u dětí [§ 9 odst. 1 písm. a) až j) zákona o sociálních službách].
9. Obsah těchto ZŽP je konkretizován výčtem aktivit v příloze č. 1 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“).
10. Podle § 2a vyhlášky pro závěr, že posuzovaná osoba je při zajištění některé ze ZŽP závislá na pomoci jiné fyzické osoby, postačuje, pokud posuzovaná osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost zvládat danou ZŽP vymezena v příloze č. 1 vyhlášky.
11. Při rozhodování o příspěvku na péči je zásadním a rozhodujícím důkazem posudek závislosti osoby. Na posudek závislosti osoby na péči je podle konstantní judikatury třeba nahlížet jako na kterýkoliv jiný důkazní prostředek, neboť se sice jedná o tzv. „povinný důkaz“, nikoliv však o závazné stanovisko či závazný podklad rozhodnutí. Z toho důvodu není správnost posudku presumována, posudek proto podléhá hodnocení správního orgánu a nemůže být bez dalšího převzat jako pravdivý.
12. Při rozhodování ve věci příspěvku však správní orgán neposuzuje věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti [srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) č. j. 3 Ads 77/2009-59 nebo č. j. 3 Ads 48/2009-

104]. Při hodnocení posudku je proto podle rozsudku NSS č. j. 4 Ads 57/2009-53, stěžejní, že „posudková komise MPSV je při posuzování stupně závislosti [...] povinna vycházet ve smyslu § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách ze zdravotního stavu osoby doloženého nálezem ošetřujícího lékaře, z výsledku sociálního šetření a zjištění potřeb osoby, popřípadě z výsledků funkčních vyšetření a z výsledku vlastního vyšetření posuzujícího lékaře. Na takový posudek jako svou podstatou rozhodující důkaz je třeba klást požadavek úplnosti a přesvědčivosti.

13. To v posuzované věci platí především pro řízení před žalovaným správním orgánem jako orgánem odvolacím, pro jehož řízení a rozhodnutí byl posudek vyžádán. Obdobně je pak třeba posuzovat požadavky na tento posudek kladené v případném soudním přezkumném řízení. Samotná realizace tohoto požadavku pak dle rozsudku NSS č. j. 10 Ads 269/2018-29, v praxi spočívá v tom, že se posudková komise „*musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaná osoba namítá, a vyjádřit se k její schopnosti zvládat veškeré aktivity vyjmenované u jednotlivých životních potřeb v příloze č. 1 vyhlášky. Případnými spornými dílčími aktivitami se posudková komise musí detailně zabývat a své úvahy opřít o dostatečně zjištěný skutkový stav. Posudek je rozhodujícím důkazem v řízení o přiznání příspěvku na péči, pokud nevzbuzuje pochybnosti o své celistvosti a přesvědčivosti a neexistují jiné důkazy, které jeho správnost zpochybňují*“.
14. V případě vzniku pochybností či nesrovnalostí mezi podkladovou dokumentací, tvrzeními posuzované osoby a závěry posudkové komise je pak namístě provést osobní vyšetření posuzované osoby. Právě osobní posouzení, byť není obligatorní zákonnou podmínkou, by mělo být v podobných případech pravidlem a současně vhodným způsobem, jak takové pochybnosti vyvrátit (srov. rozsudek NSS č. j. 3 Ads 214/2014-25). Nenaplnění výše uvedených požadavků je vadou řízení před správním orgánem ve smyslu § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. V daném případě žalobce o vyšetření posudkovým lékařem nebo posudkovou komisí nežádal a posudkoví lékaři shledali, že k posouzení věci je dostatečná shromážděná zdravotnická dokumentace.
15. Soud pro úplnost poznamenává, že nemá k dispozici spisy posudkových orgánů, včetně lékařských zpráv a nemá k dispozici zdravotnickou dokumentaci ošetřujících lékařů. Ostatně, soud nemá medicínské vzdělání, aby mohl mít kompetenci závěry posudkových lékařů přezkoumávat, ale hodnotí posudky posudkových orgánů jen z hlediska úplnosti, bezrozpornosti a přesvědčivosti. Posudkové orgány však musí své hodnocení a závěry vysvětlit tak, aby byly srozumitelné i pro osoby, které nemají lékařské vzdělání.
16. Podle § 1 odst. 2 vyhlášky schopnost osoby zvládat ZŽP pro účely stanovení stupně závislosti se hodnotí **v přirozeném sociálním prostředí a s ohledem na věk fyzické osoby**.
17. Podle § 1 odst. 4 věty první vyhlášky za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje stav, kdy **porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek**, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku **nelze zvládnout ZŽP v přijatelném standardu**.
18. Pojem „přirozené sociální prostředí“, ve kterém se schopnost zvládat ZŽP posuzuje podle § 1 odst. 2 vyhlášky a § 3 písm. d) zákona o sociálních službách zahrnuje rodinu a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám,

se kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoby pracují, vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity.

19. V posuzovaném případě žalobce nevzněl konkrétní námitky proti posouzení jednotlivých aktivit deseti posuzovaných ZŽP, pouze obecně nesouhlasil s výsledkem správního řízení. Proto se soud zabýval všemi čtyřmi neuznanými ZŽP. Na uznání jejich zvládnutí se shodla posudková komise i Institut posuzování zdravotního stavu.
20. Správní orgány uznaly, že žalobce zvládá ZŽP **stravování**.
21. U ZŽP stravování podle přílohy č. 1 vyhlášky se za schopnost zvládat tuto ZŽP považuje stav, kdy osoba je schopna 1. vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, 2. nalít nápoj, 3. rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, 4. najíst se a napít, 5. dodržovat stanovený dietní režim, 6. konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, 7. přemístit nápoj a stravu na místo konzumace.
22. Žalovaný neshledal v návaznosti na posudek posudkové komise, že u žalobce byl medicínský důvod pro nezvládnutí ZŽP stravování. U žalobce nejsou dokumentovány těžké nebo úplné poruchy zraku ani těžká porucha funkce rukou. Žalobce má zachovány duševní kompetence nutné k samostatnému zvládnutí této ZŽP. Žalobce je levák. Podle sociálního šetření se žalobce sám nají lžící nebo vidličkou, hrnek udrží levou rukou a sám se napije. Podle posudkové komise je žalobce schopen levou rukou stravu porcovat a je schopen levou rukou kompletního sebesycení, proto není důvod ke krmení žalobce. Přemístění stravy a nápoje na místo konzumace lze realizovat nejen přenášením, ale i posouváním nebo převezením na servírovacím stolku nebo na přídavném stolku k invalidnímu vozíku, anebo přizpůsobením místa konzumace potravy místu servírování. Veškeré další zajišťování stravy (nákup potravin a vaření) jsou zahrnuty v ZŽP péče o domácnost, která byla žalobci uznána jako nezvládaná.
23. Soud ověřil ze záznamu ze sociálního šetření z 21. 3. 2024, že žalobci celodenní stravu připravuje družka, která mu jídlo servíruje a krájí na menší kousky. Žalobce nezvládá jídlo sám příborem pokrájet, ale nají se většinou sám lžící nebo vidličkou. Někdy je nutné, aby družka žalobce krmila. Pití chystá žalobci družka. Žalobce udrží hrnek nebo sklenku jen v levé ruce. Žalobce dietu nemá.
24. Soud neshledal v napadeném rozhodnutí ani v posudku posudkové komise vadu, která by měla vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí. Z dokazování posudkem posudkové komise ve spojení s podkladovými, v posudku citovanými lékařskými zprávami a dále ve spojení se záznamem o sociálním šetření vyplynulo, že jednotlivé aktivity ZŽP tak, jak jejich náplň stanoví vyhláška, je žalobce schopen zvládat bez pomoci jiné fyzické osoby. Veškeré podkladové listiny k jinému závěru nevedou.
25. Jedná se především o schopnost vlastní konzumace již připravených nápojů a stravy a sebesycení. Žalobce má funkční horní končetiny a může si naporcovat a sníst jídlo. Nemá potíže v oblasti příjmu potravy. Vaření a nákup potravin jsou zahrnuté v ZŽP péče o domácnost, která byla uznána jako nezvládaná. Žalobce může ke zvládnutí ZŽP stravování využít různé pomůcky, například porcované potraviny.
26. V lékařských zprávách ve správním spise nejsou žádné indicie o tom, že by žalobce nezvládal aktivity ZŽP stravování. Z medicínského hlediska se u žalobce nejedná o zdravotní postižení, při kterém lze uznat neschopnost tuto ZŽP zvládat. Ze zdravotnické dokumentace nevyplývá porušení motoriky obou rukou, žalobce tuto odvolací námitku

neprokázal. Posudková komise v posudku zdůraznila, že žalobce ovládá elektrický invalidní vozík.

27. U žalobce nejde o anatomickou nebo funkční ztrátu obou horních končetin nebo o anatomickou ztrátu podstatných částí obou horních končetin s nemožností využít protézu k uchopení věcí, nejde o praktickou nebo úplnou nevidomost obou očí. Nejde o těžkou duševní poruchu spojenou se sociální dezintegrací. Nejde ani o mimořádnou péči, například přijímání potravy sondou ap. Taková postižení nebyla prokázána, stejně jako těžké postižení plynoucí z jiných duševních onemocnění žalobce. Žalobce je dospělý, podle zdravotnické dokumentace u něj nebyla zjištěna těžká duševní porucha spojená se sociální dezintegrací a narušením stravovacích stereotypů. Žalobce má podle dokazování dostatečné smyslové, fyzické a duševní schopnosti ke zvládnutí ZŽP stravování. Případné nedostatečné návyky nejsou důvodem k uznání nezvládnutí ZŽP. Podle provedeného dokazování zdravotnickou dokumentací a všemi dalšími zjištěnými okolnostmi ze sociálního šetření a vyjádření rodiny nejde u žalobce o takové mentální postižení, aby neměl dostatečný náhled a stravovací a pitný režim. Správní orgány posoudily schopnost žalobce zvládat ZŽP stravování v souladu se shora citovanými ustanoveními shodně jako v jiných obdobných případech (srov. Instrukci náměstkyně pro řízení sekce sociálně pojistných systémů č. 15/2016 ve věci posuzování zdravotního stavu pro účely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, posuzování stupně závislosti pro účely příspěvku na péči, dále jen „instrukce“, dostupná na www.mpsv.cz).
28. Další spornou ZŽP byla **orientace**. Podle přílohy č. 1 vyhlášky se za schopnost zvládat tuto ZŽP považuje stav, kdy osoba je schopna 1. poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, 2. mít přiměřené duševní kompetence, 3. orientovat se osobou, časem a místem, 4. orientovat se v přirozeném sociálním prostředí, 5. orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat.
29. Podle napadeného rozhodnutí posudková komise neshledala medicínský důvod, pro který by žalobce nebyl schopen zvládnout tuto ZŽP. Žalobce se správně orientuje osobou, místem i časem, orientuje se v bytě, v místě bydliště, na ulici i v okolí, rozeznává osoby a je schopen porozumět dopravním předpisům. Smyslové a duševní schopnosti žalobce jsou dostatečné ke zvládnutí ZŽP v přirozeném sociálním prostředí. U žalobce nebyla prokázána oboustranná praktická nebo úplná hluchota, praktická nebo úplná slepota ani hluchoslepota. Nebyla prokázána těžká nebo hluboká mentální retardace, ani středně těžká či těžká demence (MMSE méně než 17 bodů), nebo těžké psychické postižení s prokazatelnými dlouhodobými těžkými poruchami orientace.
30. Podle záznamu o sociálním šetření má žalobce zrak a sluch v pořádku a brýle ani sluchadlo nepoužívá. Žalobce je orientován všemi směry. Žalobce se u dnů v týdnu orientuje nepřesně, hodiny pozná, měsíc v roce ví a datum narození také ví. Žalobce se orientuje místem – ví, že je doma na J. č., osoby rozezná a v domácnosti i mimo se orientuje. Žalobce si osobně vyzvedává na poště invalidní důchod v doprovodu druhé osoby, má družku a čtyři děti, rodiče a dva bratry, navštěvují ho kamarádi.
31. Žalobce v odvolání namítal, že podle zprávy psychosociálního centra potřebuje nepřetržitou pomoc při každodenních činnostech, a to i u orientace. Žalobce rozumí situacím, které už zná, ale nové věci a situace neumí řešit. Poté je úzkostný a v napětí, což zhoršuje i fyzické projevy nemoci.

32. Soud ověřil z posudku posudkové komise, že žalobce se orientuje časem, místem i osobou a smyslově je též orientovaný – rozlišuje zrakem i sluchem. Žalobce se orientuje po bytě, v místě bydliště, na ulici a v okolí a rozpoznává jiné osoby. Žalobce disponuje přiměřenými duševními kompetencemi a nejedná se u něho o středně těžkou, těžkou či hlubokou mentální retardaci. U žalobce nejde o středně těžkou, těžkou demenci nebo jiná těžká psychická postižení a nejedná se u něho o oboustrannou praktickou nebo úplnou hluchotu ani oboustrannou praktickou nebo úplnou slepotu. Žalobce nepoužíval zdravotnické pomůcky jako sluchadla nebo implantované neuroprotézy. Občasná ztráta orientace v čase neznamena neschopnost zvládat tuto ZŽP. Podle vyšetření praktického lékaře je žalobce orientovaný časem, místem a osobou. Nejedná se u něj o těžké postižení kognitivních funkcí, ale jen o lehké funkční postižení. Orientace se hodnotí ve známém, domácím nebo sociálně známém prostředí.
33. Žalovaný vzhledem k odůvodnění posudku posudkové komise dospěl k závěru, že žalobce zvládá ZŽP orientace. Soud se s tímto právním závěrem ztotožnil. Opak žalobce neprokázal a nevyplývá z lékařských zpráv založených ve správním spise ani z vyjádření Psychosociálního centra Telemens s. r. o. z 26. 3. 2024. Středně těžká mentální retardace u žalobce nebyla prokázána, stejně jako těžké psychické postižení, které způsobuje narušení duševních kompetencí s prokazatelnými dlouhodobými těžkými poruchami orientace. Podle sociálního šetření i lékařských nálezů jsou odpovědi žalobce srozumitelné. Ve zdravotnické dokumentaci nebyla zaznamenána žádná ztráta orientace osobou, časem nebo místem.
34. Soudu je známo z věci sp. zn. 72 Ad 7/2024, že u lehké mentální retardace (která patří mezi diagnózy žalobce) se IQ pohybuje přibližně mezi 50-69, což se u dospělých srovnává s mentálním věkem asi 10-12 let. Děti s lehkou mentální retardací si potřebné dovednosti osvojují pomalejším způsobem. Po nástupu povinné školní docházky zpravidla zvládají stravování, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu i komunikaci. Stav vede k obtížím při školní výuce. Pokud se IQ blíže dolní hranici rozmezí, mohou být některé schopnosti a dovednosti více omezeny a stav si vyžaduje specifické výukové postupy. Mnozí dospělí jsou schopni jednoduché fyzické práce a udržují sociální vztahy (viz instrukce).
35. Přiměřenost duševních schopností se hodnotí ve vztahu k uvědomění si vlastní identity v prostředí a čase, k schopnosti poznávat a řešit či rozhodovat obvyklé, každodenní situace, úkoly a problémy a ke schopnosti regulovat chování v přirozeném sociálním prostředí. Za neschopnost orientace se považuje například stav, kdy osoba není schopna se smysly orientovat po bytě, v místě bydliště (dům, obydlí), na ulici a okolí (tedy v prostředí sociálně známém), rozpoznávat jiné osoby nebo nedisponuje přiměřenými duševními kompetencemi, které by umožnily orientovat se v obvyklém prostředí a v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat. Samotná „občasná“ ztráta orientace v čase, pokud není každodenní, neznamena neschopnost zvládat tuto ZŽP (viz instrukce).
36. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je takový zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá nebo má trvat déle než jeden rok a který omezuje funkční schopnosti nutné pro zvládání základních životních potřeb. V posudku posudkové komise ani v lékařské dokumentaci není u žalobce uvedeno nezvládání orientace. Pokud nezvládání ZŽP nevyplývalo z dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, ale například z neznalosti, nezkušenosti, pohodlnosti apod., nelze ji jako nezvládanou uznat.

37. Doprovod žalobce k návštěvám úřadů, bank, sociálních služeb, pomoc v navazování kontaktů či vyřizování záležitostí jsou zohledněny v ŽŽP osobní aktivity, která byla žalobci uznána jako nezvládaná.
38. Žalobce rovněž k ŽŽP **komunikace** vznáší žalobní námitky pouze obecně. Za schopnost zvládat ŽŽP komunikace se považuje stav, kdy osoba je schopna 1. vyjadřovat se srozumitelně mluvenou řečí a dorozumět se jejím prostřednictvím s jinými osobami v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení, 2. chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv, 3. vytvářet rukou psanou krátkou zprávu, 4. porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům, 5. používat běžné komunikační prostředky.
39. Podle záznamu ze sociálního šetření je žalobce schopen se dorozumět, mluví srozumitelně a je schopen pochopit obsah přijímaných i sdělovaných informací. Žalobce má problémy s podpisem kvůli své nemoci a není schopen nic jiného napsat. Žalobce má mobil společný s přítelkyní, hovor vytočí přítelkyně. Žalobce není schopen základní obsluhy mobilního telefonu. Žalobce si vyzvedává invalidní důchod na poště v doprovodu druhé osoby, má čtyři děti a má kamarády, kteří ho navštěvují. Žalobce si hraje s dětmi, sleduje televizi, jezdí s matkou autem.
40. Žalobce v odvolání namítal, že nedokáže napsat samostatně zprávu rukou, v řeči zadržává a jeho řeč je setřelá. Žalobce rozumí obsahu sdělení omezeně, a to do rozsahu informací, se kterými se již někdy setkal. Žalobce nenapíše zprávu na mobilním telefonu a sám nevytočí číslo. Není pravda, že žalobce netrpí těžkým postižením funkce rukou. Žalobci omezeně funguje pouze jedna ruka, kterou řídí vozík, ale jemná motorika nefunguje a písemný projev není možný.
41. Posudková komise z doložené zdravotnické dokumentace zjistila, že zde není uvedeno, že by žalobce nebyl schopen řádně přijímat a vytvářet smysluplné mluvené a písemné zprávy a nebyl schopen srozumitelně řeči ani za použití pomůcek, jako jsou sluchadla a brýle. U žalobce se nejedná o obrnu vratných nervů, tracheostomii, kanylonosičství s následnými poruchami fonace ani o těžkou poruchou artikulace s nesrozumitelnou řečí. Žalobce rozumí základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům. Žalobce je schopen podpisu a zhoršeného písemného projevu. Žalobce ovládá mobilní telefon omezeně v souladu s věkem. V záznamu o sociálním šetření je uvedeno, že žalobce chápe obsah sdělení, mluví srozumitelně, podepíše se s obtížemi a mobilní telefon používá s přítelkyní. Žalobce je tedy schopen používat mobilní telefon a je schopen podepsat se levou rukou, jelikož je levák a horní končetiny má bez výrazného omezení hybnosti a jemné motoriky. Žalobce zvládá vyjadřovat se srozumitelně mluvenou řečí a je schopen se dorozumět jejím prostřednictvím s jinými osobami v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení, je schopen chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv, vytvářet rukou psanou krátkou zprávu, porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům a používat běžné komunikační prostředky.
42. Žalovaný dále doplnil, že žalobce je schopen porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům jako je označení WC obrázkem nebo zvukovým signálům jako je například klakson auta a u žalobce nebyla prokázána těžká nebo hluboká mentální retardace s průměrnou hodnotou IQ obvykle nižší než 50, ani středně těžká či těžká demence (MMSE méně než 17 bodů), nebo těžké psychické postižení s prokazatelnými dlouhodobými těžkými poruchami komunikace.

43. Soud se s právními závěry žalovaného, úřadu práce a posudkové komise ztotožnil. Žalobce nemá omezenou svéprávnost, nemá trvalou medikaci, nedoložil žádnou zprávu lékaře, psychologa ani jiný důkaz, který by prokázal nezvládání ZŽP komunikace anebo který by vnesl důvodné pochybnosti do dosud zjištěného skutkového stavu. Ze sociálního šetření je zjevné, že žalobce je schopen se domluvit, vyzvedává si na poště důchod, komunikuje s lékaři, sociální pracovníci a z podkladů rozhodnutí nevyplývají potíže v komunikaci s pečující osobou, dalšími členy rodiny a kamarády. U žalobce nebyly prokázány těžké poruchy komunikace. Žalobce je schopen přijímat a sdělovat informace, telefonovat a omezeně psát. Mobilní telefon lze ovládat i jednou rukou.
44. Spornou ZŽP byla i **péče o zdraví**. Podle přílohy č. 1 vyhlášky se za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu považuje stav, kdy osoba je schopna 1. dodržovat stanovený léčebný režim, 2. provádět stanovené preventivní, léčebné a léčebně rehabilitační a ošetrovatelské postupy a opatření a používat k tomu potřebné léky nebo pomůcky, 3. rozpoznat zdravotní problém a v případě potřeby vyhledat nebo přivolat pomoc.
45. Podle napadeného rozhodnutí posudková komise neshledala medicínský důvod, pro který by žalobce nebyl schopen zvládnout tuto ZŽP. V doložené zdravotnické dokumentaci není uvedena ztráta úchopové schopnosti a jemné motoriky obou rukou, praktická nebo úplná nevidomost obou očí ani těžké duševní poruchy spojené se sociální dezintegrací. Žalobce je schopen si léky připravovat sám, jelikož horní končetiny jsou bez výrazného omezení hybnosti a jemné motoriky. Podle výsledku sociálního šetření žalobce rozpozná zdravotní problém.
46. Soud ověřil v záznamu ze sociálního šetření, že léky z lékárny žalobci vyzvedává družka, která mu je také chystá a podává. Žalobce údajně nemá přehled o svém léčebném režimu, ale zdravotní problémy rozpozná.
47. Žalobce v odvolání namítal, že si nepřipraví léky, protože nezvládne otevřít krabičku a vytlačit lék „z plata“. Kdyby byl žalobce sám doma, pomoc by si nepřivolal, protože nezvládne vytočit telefonní číslo. To, že tyto věci nejsou přesně popsány ve zprávách, nesignalují, že nejde o denní realitu, což prokázalo šetření v domácnosti. Podle zprávy z neurologie má žalobce semiflekční držení končetin v lokti a oslabený úchop prstů, drobná motorika je proto vyloučena.
48. Posudková komise v posudku popsala, že v doložené dokumentaci není uvedena ztráta úchopové schopnosti obou rukou, ztráta jemné motoriky, praktická nebo úplná nevidomost obou očí nebo těžké duševní poruchy spojené se sociální dezintegrací. Nejsou zde uvedeny ani středně těžká nebo hluboká mentální retardace. Žalobce je schopen si připravovat léky sám, protože má horní končetiny bez výrazného omezení hybnosti a bez výrazného omezení jemné motoriky. Podle sociálního šetření žalobce zdravotní problém rozliší. Podle posudkové komise žalobce zvládá dodržovat stanovený léčebný režim, provádět stanovené preventivní, léčebné a léčebně rehabilitační a ošetrovatelské postupy a opatření a používat k tomu potřebné léky nebo pomůcky, rozpoznat zdravotní problém a v případě potřeby vyhledat nebo přivolat pomoc.
49. Žalovaný v napadeném rozhodnutí zdůraznil, že žalobce nemá postižení obou rukou. Prostředí, ve kterém se žalobce obvykle pohybuje, by mělo být přizpůsobené jeho zdravotnímu stavu za účelem umožnění nebo usnadnění výkonu jednotlivých aktivit, tedy vybavení domácnosti, ale i další zařízení. Zejména mají být použity veškeré dostupné

pomůcky. Zvládání jednotlivých ZŽP se hodnotí s použitím vhodných pomůcek, nikoliv bez nich.

50. Soud se ztotožnil s právními závěry žalovaného, posudkové komise, úřadu práce a Institutu posuzování zdravotního stavu. Doprovod k návštěvám lékaře nebo k vyzvednutí léků v lékárně jsou zohledněny u ZŽP osobní aktivity, která byla uznána jako nezvládaná. U žalobce nebyla zjištěna těžká duševní porucha spojená se sociální dezintegrací. Žalobce je podle zdravotnické dokumentace schopen dodržovat léčebný režim, rozpoznat správný lék, pravidelně ho užívat, provádět léčebná opatření a nezbytná preventivní opatření. Žalobce byl podle citovaných lékařských nálezů schopen rozpoznat rizika ohrožení svého zdraví a života a je schopen si říct o pomoc. Podle sociálního šetření žalobce žije v domácnosti s družkou a čtyřmi dětmi, k lékaři ho vozí matka autem, navštěvují ho kamarádi a žalobce má rodiče a dva bratry; o žalobce pečuje celodenně družka společně s matkou a otcem žalobce.
51. Je namístě dodat, že stejné skutečnosti nelze zohledňovat dvakrát v hodnocení různých ZŽP. Jak uvedl NSS např. v rozsudku č. j. 4 Ads 75/2014-20, zvládání dietního režimu (zde bezlepková dieta při celiakii) je hodnoceno v rámci ZŽP stravování ve smyslu § 9 odst. 1 písm. d) zákona o sociálních službách, a přílohy vyhlášky, a nelze je bez dalšího duplicitně zohlednit při posuzování zvládání základní životní potřeby péče o zdraví dle § 9 odst. 1 písm. h) zákona o sociálních službách.
52. Zvládání základních životních potřeb zkoumá posudková komise v přijatelném standardu (tedy pouze v určitém základním rozsahu). Nezkoumá, jestli je posuzovaná osoba schopna tyto své potřeby obstarávat ve stejné míře jako v případě absence zdravotního postižení (rozsudek NSS č. j. 1 Ads 86/2014-40, bod 15). Posouzení zvládání základních životních potřeb není ani intuitivní, nýbrž vyplývá z objektivizovaných kritérií (rozsudky NSS č. j. 22 Ads 179/2025-46, bod 32, č. j. 4 Ads 167/2015-27, bod 31, a č. j. 8 Ads 331/2018-37, bod 13).
53. Obdobně ani subjektivně tvrzené obtíže nemohou být samy o sobě podkladem pro závěr o neschopnosti zvládat určitou životní potřebu ve smyslu § 9 zákona o sociálních službách. Kvalifikovaným důvodem pro pozbytí schopnosti zvládat základní životní potřebu v přijatelném standardu může být jedině nepříznivý zdravotní stav (§ 9 odst. 5 zákona o sociálních službách). Jeho posouzení je ale věcí odborně medicínskou, nikoliv subjektivní (rozsudky NSS č. j. 8 Ads 104/2015-34, bod 18; č. j. 2 Ads 80/2019-31, bod 27 a č. j. 3 Ads 138/2024-31, bod 23). Určující skutečností je přitom „*zdravotní stav a rozsah schopností žalobce, tedy objektivně určená míra, v jaké je žalobce na cizí pomoc odkázán, nikoliv rozsah, v jakém je mu tato pomoc k dispozici*“ (rozsudek NSS č. j. 2 Ads 80/2019-31, bod 27). Žadatel o příspěvek sice může „*subjektivně pociťovat, že potřebuje s některými základními životními potřebami pomoc jiné osoby*“, nicméně při posuzování zvládání základních životních potřeb pro účely přiznání příspěvku na péči je podstatné medicínské posouzení (rozsudky NSS č. j. 2 Ads 80/2019-31, bod 27 a č. j. 3 Ads 138/2024-77, bod 34).
54. Soud dospěl k závěru, že správní orgány zjistily skutkový stav v souladu s § 3 a § 50 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Posudek posudkové komise byl úplný, přesvědčivý a bezrozporný. Posudková komise a žalovaný vzhledem k námitkám žalobce ve správním řízení vysvětlily své úvahy a závěry. Přitom posudková komise a žalovaný vzaly v úvahu všechny okolnosti věci (§ 2 odst. 4 správního řádu).

55. Žalobce navrhl k důkazu lékařskou zprávu z 11. 3. 2024, tu však měly posudková komise a žalovaný k dispozici a byla součástí správního spisu. Proto soud neprováděl dokazování touto zprávou.
56. Soud se nezabýval snížením příspěvku na péči rozhodnutím z roku 2023, protože nebylo podkladovým rozhodnutím napadaného rozhodnutí, žalobce proti němu žalobu nepodal ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení (§ 72 a § 75 odst. 2 s. ř. s.).
57. Soud závěrem ke zjištěnému zdravotnímu stavu konstatuje, že u žalobce nebyla lékařskými zprávami prokázána taková duševní ani tělesná onemocnění, která by znemožňovala provádění některé z citovaných aktivit sporných ZŽP v přijatelném standardu a přiměřeně jeho věku ve smyslu citovaných právních předpisů. Porucha funkce orgánu nebo systému a porucha funkčních schopností nejsou totožné pojmy. Porucha funkce orgánu nebo systému nemusí vždy vést k omezení funkčních schopností nutných pro zvládání ZŽP. Pokud fyzická osoba zvládá aktivity za použití usnadňujících pomůcek sama bez pomoci druhé osoby, nejde o neschopnost zvládat ZŽP, a tedy ani o závislost v příslušné oblasti. Zvládnutí ZŽP znamená, že posuzovaný je schopen usnadňující pomůcky samostatně používat a jednotlivé aktivity ZŽP svede alternativním, ale vyhovujícím způsobem v přijatelném standardu (§ 9 odst. 4 a 5 zákona o sociálních službách).
58. Klíčové je, aby při zvládání konkrétní ZŽP byl naplněn její účel. Roli při posuzování hraje výslovný zákaz nařízený odborným lékařem, nikoliv pouhé lékařské doporučení. Musí zde být také prokázána příčinná souvislost lékařem nařízeného opatření s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem. Zohledňuje se i adaptace na zdravotní postižení. Důvodem nezvládání ZŽP není neznalost, nezkušenost, pohodlnost, absence opakovaných pracovních zkušeností ap. Je třeba také přihlédnout k tomu, že žalobce není věkem blízký nezletilosti. Posudek o závislosti vypracovaný v prvním stupni správního řízení i posudek posudkové komise se ve svých závěrech shodovaly. Žalobní tvrzení nevnese pochybnosti do zjištěného skutkového stavu.
59. Žalobce může (zejména v případě posudkově významného zhoršení zdravotního stavu) kdykoli podat žádost o změnu výše příspěvku na péči. Jde o řízení na žádost a je především na žalobci, aby žádost doložil lékařskými zprávami a vyšetřeními, ve kterých bude jeho stav pečlivě popsán.
60. Žalobce se může k řešení obtížné životní situace obrátit s žádostí o pomoc na úřad práce, obce, ale také kraje, nadace, spolky, charity, církve atd.
61. Žalobce se může při vyřizování osobních záležitostí nechat zastoupit třetí osobou nebo požádat o pomoc při vyřizování svých věcí neziskové organizace, právní kliniky (při právnických fakultách), Veřejného ochránce práv, Českou advokátní komoru (včetně bezplatné právní pomoci) či žádat soud o ustanovení advokáta v soudním řízení (i před podáním žaloby).
62. Soud shrnuje, že správní orgány v souladu se zákony, mezinárodními smlouvami a judikaturou zjistily skutkový stav, vybraly právní předpisy, pod které ho podřadily a z toho vyvodily skutkové a právní závěry, se kterými se soud ztotožnil, a proto žalobu zamítl.
63. Soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobce v něm neměl úspěch a správnímu orgánu takové právo ve věcech sociální péče nepřísluší.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně ve lhůtě do dvou týdnů po jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské nám. 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaje o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Olomouc 27. listopadu 2025

Martina Rýznarová v. r.
samosoudkyně